

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2
0
2
4

No 3

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

*Elektron nashr. 796 sahifa.
E'lon qilishga 2024-yil 30-martda ruxsat etildi.*

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjaye'vich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalendarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriye'va Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Экологические и альтернативные заполнители для бетона в условиях Узбекистана.....	10
Акрамов Хуснитдин Ахрарович, Тохиров Жалолiddин Очилович, Самадов Хомид Самандарович	
Investitsion marketingni rivojlantirish asosida mintaqa investitsiya jozibadorligini oshirish	16
Ahmedov Alim Babaniyozovich	
O'zbekistonda yashil budjetlashtirish, energiya samaradorligi va issiqxona gazlari emissiyasi.....	22
Pulatov Dilshod Haqberdiyevich, Qulliyev Ulug'bek Mirzayevich, Mamanov Alisher	
Development of the Digital Economy as a Trigger of the Economic Growth of the New Uzbekistan.....	28
Luiza Sayfullovna Makhmutkhodjaeva, Umarova Shahnoza Akbarovna	
Oliy o'quv yurtlarida matematik statistikani o'qitishning xususiyatlari.....	34
Shamsiyev Damin Najmiddinovich, Aymatova Farida Xo'razovna	
Turizm tadbirkorlikning o'ziga xos xususiyatlari	37
Mardonova Dilafuz Kosimovna	
Oziq-ovqat xavfsizligi ta'minoti: O'zbekistonda mayonez importini notarif tartibga solish va ichki ishlab chiqarishni rivojlantirish istiqbollari.....	41
Muratova Shohista Nimatullayevna, Nomozov Azizbek Xayrulla o'g'li	
Mamlakatimizga xorijiy investitsiyalarni jalb etishda qimmatli qog'ozlar bozorining o'rni va roli	46
Akramov Azamat Ramziddinovich	
Mamlakatning iqtisodiy va ekologik rivojlanishida elektromobil sanoatini rivojlantirishning ahamiyati	53
Iminov Mahmudjon Azimjon o'g'li	
Hududiy eksport salohiyatini oshirishning marketing strategiyasi.....	60
Jiyamuratov Rustam Nuriddinovich	
Turistik kompaniyalar moliyaviy barqarorligini baholash usullarini takomillashtirish kompaniya moliyaviy barqarorligini ta'minlashning muhim mezonini.....	65
Jo'rayev Behzod Nuraliyevich	
Iste'molchilarni xulq-atvori modellari asosida marketing strategiyalarini shakllantirish.....	70
Kutbitdinova Moxigul Inoyatovna	
Hisob siyosati va unda biologik aktivlar hisobini yoritib berish tartibini takomillashtirish	75
Mirzayeva Nargiza Batirovna	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda investitsiyalarning o'rni.....	80
Otajonova Charosxon Polvonquli qizi	
Innovatsion menejment va raqamli transformatsiyalarni joriy etishning metodologik asoslari.....	84
Quldoshev Asliddin Tursunovich	
Strategik boshqaruvda xususiy kapital samaradorligini baholash.....	89
Nasriyeva Zebiniso A'zam kizi, Mavlyanova Dilobar Maxkamovna	
Mintaqalarni innovatsion rivojlantirish istiqbollari tashkiliy tuzilmalarini takomillashtirishni boshqarish yo'llari	100
Xodjamuratova Gulbaxar Yuldashevna	
Meva-sabzavot eksporti barqarorligini ta'minlashning ekonometrik tahlili	105
Shamsiyeva Feruza Muratxodjayevna	
Зарубежный опыт активизации экономической активности домохозяйств.....	111
Бердиев Гайрат Ибрагимович, Маликова Севинч Телман кизи, Люсииков Артемий Александрович	
The Impact of Foreign Direct Investment on Economic Growth: A Case Study of Uzbekistan.....	116
Abdulla Ibragimov, Keldiyorov Shakhriyor Ilyos O'g'li	

Mintaqada sanoat ishlab chiqarish rivojlanishining kambag'allikni qisqartirishdagi ahamiyati	121
Abdullayev Habibullo Asadulla o'g'li	
Global iqtisodiyot sharoitida islom moliyasi mezon va tartiblarini joriy etishdagi muammolar va yechimlar	125
Abduvosidova Gulandom Abdurashid qizi	
Amerika Qo'shma Shtatlari tajribasida biznes subyektlarini toifalarga ajratish amaliyotining xususiyatlari	131
Akobirova Nodira Najmiddin qizi	
O'zbekiston Respublikasida qishloq xo'jaligini innovatsion rivojlanish yo'llari.....	135
Axmedova Nafisa Amirddin qizi	
Strategic directions of integration of Uzbekistan into the international hospitality industry	140
Bekmurodova Laylo Tursunmamatovna	
Surxondaryo viloyatida parrandachilikni rivojlantirish ko'rsatkichlarini prognozlash va modellashtirish.....	144
Bobomuratov Imomqul Islamovich	
Mamlakatimizda chorvachilik mahsulotlarini yetishtirishning hozirgi holati va uning tahlili.....	149
Talipova Dilfuza Nabiyeva	
Agrar soha korxonalarining moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish.....	154
Erkinxojiev Ismoiljon Ikromjon o'g'li	
Analysis of the Influence of Macroeconomic Indicators on State Budget Tax Revenue	158
Meyliev O. R., Gofurova K.	
Mahalliy budjet xarajatlarini hududlar ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga ta'siri.....	166
Hazratqulov Shahboz Boboqul o'g'li	
Influence of Digital Technologies on Economic Growth of the Republic of Uzbekistan.....	170
Igamberdiyeva Kunduz Ergashevna	
Transmilliy kompaniyalarning tashqi bozorlar uchun marketing strategiyalari va marketing tadqiqotlarini o'tkazish amaliyoti	174
Jo'rayeva Zilola Turobovna, Saidova Dilnozaxon Odiljon qizi	
Tijorat banklari tomonidan investitsiya loyihalarini moliyalashni rivojlantirish imkoniyatlari.....	178
Kamilova Iroda Xusniddinova	
Korxonalarda inqirozga qarshi moliyaviy boshqaruv tizimini takomillashtirish	183
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Tijorat banklari faoliyatida onlayn tizimlarining tutgan o'rni va ularning rivojlanishi.....	188
Raxmataliyev Muzaffar Eshdavatovich	
Aholi farovonligini oshirishda tadbirkorlik faoliyatining ta'sirini baholashning nazariy asoslari	194
Fayziyeva Dilsuz Bahodirovna	
O'zbekiston Respublikasini "yashil" iqtisodiyotga o'tish samaradorligini oshirish.....	200
Mirzayev Bexruz Abdulla o'g'li	
Andijon viloyatida kambag'allik darajasini qisqarishiga ta'sir etuvchi ko'rsatkichlar	214
Musaeva Ziyoda Allayarovna	
O'zbekiston Respublikasi qishloq xo'jaligi eksportida marketing muammolari	218
Musyeva Shoirazimovna, Agzamov Avazxon Talgatovich	
Respublikamizda parranda bosh sonining hozirgi holati va uning istiqbollari.....	223
Akramova Nargiza Axrorovna	
Menejmentda ishbiarmonlik kommunikatsiyalaridan foydalanishda optimal strategiyalarini qo'llash shart-sharoitlari.....	227
Narzullayeva Gulchehra Salimovna, Shadiyeva Madina Djaloliddin qizi	
Raqamlashtirish sharoitida innovatsion faoliyatning o'ziga xos xususiyatlari	231
Nazarova Latofat Toirjon qizi	
O'zbekistonda masofaviy bank xizmatlarini rivojlantirishdagi muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari.....	235
Nurmuxammedov Matlab Yunusovich	

Davlat aktivlarini samarali boshqarish hamda nazorat qilishni takomillashtirish.....	240
Mirzayev O., Nazarov G'ayrat Olim o'g'li	
Talabalarning oilali bo'lishiga ta'sir etuvchi omillarga iqtisodiy baholashda yangicha yondashuv.....	246
O. U. Shomurodov, Z. U. Uroqov, A. T. Ablahatov, A. A. Suyarov, J. S. Urazov	
Methodological Aspects for Branding in Private Schools.....	251
Odilova Sitora Sayfitdin qizi	
Совершенство процедуры оценки эффективности и результативности расходов государственного сектора.....	256
Олимов Элёр Фазлиддин угли, Искандаров Суннатилло Бахриддин угли	
Logistika xizmatlari samaradorligini oshirishda blokcheyn texnologiyalardan foydalanish	261
Rajabov Orzujon Mamasoliyevich	
Markaziy Osiyoda energetika bozorini rivojlantirishning kelgusi istiqboli va imkoniyatlari.....	267
Saidov Mash'al Samadovich, Umarova Irodaxon Nuraliyevna	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda sug'urta bozorining innovatsion usullaridan foydalanishning konseptual asoslari	275
Narzullayeva Gulchehra Salimovna, Saidova Dilnozaxon Odiljon qizi	
Oliy ta'limda boshqaruv strategiyalari va ularni amalga oshirish mexanizmi.....	279
Saidqulova Firuza Farmonovna	
Jismoniy shaxslardan olinadigan daromadlarini soliqqa tortishning o'ziga xos xususiyatlari	283
Salimov Sherzod Baxtiyorovich	
O'zbekiston Respublikasidagi mavjud suv resurslarining iqtisodiy holati tahlili	288
Shanazarova Gulyora Baxtiyarovna	
Tijorat banklari kredit risklarini kamaytirish yo'llari.....	294
Tulkinova Maftuna Anvarbek qizi	
The use of Intellectual Systems in the Improvement of the Educational Process Management System in Higher Educational Institutions.....	303
Umarova Dilfuza Rakhmatilla qizi	
Oliy ta'lim tizimida yangi iqtisodiy mexanizmlarni shakllantirish.....	307
Xakimov Dilshodjon Rahmonaliyevich	
Global iqtisodiy sharoitida moliyaviy hisobotlar auditida muhimlikni baholashni xalqaro stanadartlar asosida takomillashtirish.....	311
Xasanova Nasiba Tolliboy qizi	
Qurilish materiallari sanoatida innovatsion klasterlarni tashkil etish istiqbollari.....	314
Yuldasheva Kamola Miraliyevna	
Oliy ta'lim muassasalarida gibril bulut xizmat modelini qo'llash mexanizmini ishlab chiqish	319
Zaripov Bahodir Bobomurod o'g'li	
Роль инвестиций в системе железнодорожного транспорта в Республике Узбекистан	325
Акбарова Лайло Упашевна	
Gidrotexnik inshootlar betonlarini samaradorligini tahlil qilish va oshirish natijalari.....	330
Asqarov B. A., Karimov M. U., Xolmirzayev S.T., Obidjonov J. T.	
Maxsus iqtisodiy zonalar hududiga jalb etilgan investitsiyalar to'g'risida	334
Davlayev G'olib Ashurovich	
Yangi xizmat turi xizmatlar sohasini innovatsion boshqarishning metodologiyasi	337
Djurayeva Dilnoza Davron qizi	
Mintaqalar innovatsion salohiyatini baholashning uslubiy yondashuvlari.....	343
J. A. Ismatullayev, D. X. O'rinov	
Milliy qayta sug'urtalovchilarning xalqaro sug'urta bozoriga kirib borishi va kutilayotgan xavf-xatarlar	348
Jorabayev Jasur Abduraxmanovich	

Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida tovarlar auditi natijalarini auditorlik hisobotida aks ettirish tartibi	354
Ibragimov M. M., Ergashev O. F.	
Turistik destinatsiyalarni tashkil etish va rivojlantirishning xorijiy tajribalari	358
Karimov Anvar Aktam o'g'li	
Jismoniy shaxslarning mol-mulk va yer soliqlarini hisoblash va undirish samaradorligini oshirish yo'llari.....	362
Qurbonov Muxiddin Abdullayevich	
Iqtisodiy xavfsizlikning institutsional tizimini tadqiq etishga uslubiy yondashuvlar.....	367
Mamatov Axmetjon Atajanovich, Allaberganov Zakir Gayibovich	
Davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashning nazariy jihatlari	373
Mamatov Mamajan Axmadjonovich	
Paxta-to'qimachilik klasterlari eksport faoliyatini rivojlantirishning xorij tajribasi.....	380
Mansurov Saidxo'ja Kamalovich	
Korxonalar raqobatbardoshligini oshirish muammolari va dolzarb vazifalari	386
Musyeva Shoira Azimovna	
Устойчивый и инклюзивный рост: взаимосвязь экономического прогресса с социальным равенством и экологическим управлением	390
Нодирбек Холбаев	
Mintaqalarni investitsion jozibadorligini taraqqiyot strategiyasiga ta'sirini statistik baholash.....	396
Nuriddinov Zufar Akbarovich	
Финансирование каракулеводства: преодоление финансовых вызовов в пустынных регионах Узбекистана	402
Нуриллаев Жамолиддин Ярашевич	
O'zbekiston investitsiya muhitini yanada yaxshilash va uning jozibadorligini oshirish.....	408
Oybek Elmuratov	
Intellectual mulkning iqtisodiy mazmuni va tarixiy rivojlanish bosqichlari	411
Maxmudova Nargiza Davlyat qizi	
Implementation and use of Digital Technologies in Logistics Abstract.....	416
Kushakova Mamura, Koshakova Mukhlisa Surat qizi	
Innovatsion iqtisodiyot tushunchasining mazmun mohiyati	421
Abduqaxorov Bekzod O'tkir o'g'li	
Raqamlashtirish iqtisodiy o'sish va raqobatbardoshligini oshirish omili sifatida.....	426
Mamajonova Durdonahon Mamaruzi qizi	
O'zbekistonda tashqi savdoni notarif usullar orqali tartibga solishning mamlakat iqtisodiyotiga ta'siri.....	431
Norqobilov Akobir Iso o'g'li	
Инновационные методы переработки горных отходов для экологической устойчивости в Узбекистане	437
Аскарлов Бахтиер Аскарлович, Собирова Мукаддас Хамидуллаева	
Опыт зарубежных стран по стимулированию производства сельскохозяйственной продукции и перспективы внедрения в Узбекистан.....	442
Холиков Сулаймон Уткир угли	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda strategik boshqaruv hisobini tashkil qilishning uslubiy jihatlari.....	447
Pardayeva Shahnoza Abdinabiyevna	
O'zbekiston Respublikasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini moliyalashtirishni statistik tahlili.....	452
Sayfullayev Siddik Nosirovich	
Sug'urta tashkilotining innovatsion risklarini baholash.....	457
Sattorov Shoxrux Maxmudjon o'g'li	

Kapital bozori rivojlanishining zamonaviy tendensiyalari	462
Turdiyeva Uzayda Omirbayevna	
Адаптивный искусственный интеллект в управлении человеческими ресурсами.....	469
Хайдарова Малика Шокирджановна	
Oliy ta'lim muassasalarida moliyaviy mablag'lardan samarali foydalanishga xizmat qiluvchi zamonaviy va istiqbolga mo'ljallangan huquqiy asoslarning yaratilganligi to'g'risida.....	478
Xayriddinov Shuxrat Botirovich	
Investitsiya loyihalariga ta'sir qiluvchi risklarni sifat jihatdan baholash usullarining o'ziga xos xususiyatlari	482
Shaislamova Nargiza Kabilovna	
Tijorat banklari tomonidan investitsion loyihalarni kreditlash tartib va ularni takomillashtirish yo'llari	491
Yunusova Ozoda Anvarjon qizi	
Hududlar iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda soliq salohiyatini oshirishning nazariy jihatlarini	498
E. N. Raximov	
Konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobot tuzishning zarurligi.....	504
Avazov Iloxom Ravshanovich	
Inson resurslarini boshqarishning innovatsion usullarini joriy etish vositalarini ishlab chiqish.....	509
Djuraeva Guzal Shavkatovna	
Agrar soha korxonalarining moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish.....	513
Erkinxojiyev Ismoiljon Ikromjon o'g'li	
Korporativ qimmatli qog'ozlar asosida korxonalarni moliyalashtirishning ilg'or xorij tajribalari.....	517
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
The impact of corporate governance on firm performance and financial stability	524
Muhammadyor Yunusov	
Mintaqalarda kamg'allik darajasini pasaytirish va xorij tajribasidan foydalanish yo'llari.....	537
Musulmonova Shahlo Nasriddinovna	
Makroiqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash soliq ma'muriyatchiligini samarali tashkil etish yo'llari	541
Mutalova Dilorom Maxamadjanovna, Kenjaboyeva Nigina	
Iqtisodiy savodxonlik hamda tadbirkorlik qobiliyati o'rtasidagi to'g'ri nisbatdagi bog'liqlik munosabatining fundamental asoslari.....	544
Tuxtayeva Muyassar Shovkat qizi	
Korxonalarining bankrotlik riskini baholashning xalqaro modellari.....	550
Umarova Hulkar Umidulloevna	
O'zbekistonda korxonalar boshqaruvida kadrlar salohiyatidan foydalanish amaliyotini rivojlantirishning xorij tajribasi	555
Do'stova Aziza Qahramonovna	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida boshqaruv tizimining xususiyatlari.....	559
Iroda Majidova	
Ziyorat turizmini rivojlantirishning muhim xususiyatlari	565
Mirzayev Qulmamat Jonuzoqovich, Shukurov Tohirjon Izzatullo o'g'li	
Qandolat mahsulotlari bozorida marketing tadqiqotlarini asosiy yo'nalishlari	569
Tuychiyeva Vasila Faxriddin qizi	
"Зелёная экономика" как фактор повышения экономического роста страны.....	573
Тураева Адиба Икрамовна	
Oilada sarf-xarajatlar samarasiga erishishning muhimligi.....	580
Xasanov Rustam Rabimovich	
Aholi farovonlik darajasidagi farqlarni tartiblash yo'nalishlari.....	583
Xasanov Rustam Rabimovich, Turdiyev Zoxidjon Rustamovich	

Совершенствование оценки стоимости объектов недвижимости в Узбекистане на основе зарубежного опыта.....	588
Хомитов К. З., Халилова Л. Ш.	
Mamlakatimizda qishloq xo'jaligida kooperatsiya munosabatlarini rivojlantirishda xorij tajribalaridan foydalanishning ahamiyati.....	594
Choriyeva Nigina Kaxramonovna	
Davlat xaridlari tizimini takomillashtirish yo'llari	598
Alimbayeva Sevara Alimbayevna	
Yengil sanoatni rivojlanishida Germaniya tajribasi.....	601
F. Jumaniyazova, G'ulomov Ibroxim Rustam o'g'li	
The efficiency of usage of Islamic finance instruments in security market.....	607
Khasanov Umarbek Begmat ugli	
Tadbirkorlik subyektlari eksportini rivojlantirishda raqamli platformalardan foydalanishning xorijiy tajribalari va ulardan foydalanish yo'llari.....	613
Mamasoatov Dilshod Ravshanovich	
O'zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarini tashkil qilinishining hozirgi holati va muammolari	621
Nutfulloev Tolib G'olib o'g'li	
Mehnat bozorida raqamli texnologiyalardan foydalanish metodologiyasini takomillashtirish	627
Maxammadiyev M. M.	
Ishlab chiqarishni modernizatsiya qilish sharoitida mahsulot tannarxini optimallashtirish asoslari.....	632
Narzullayeva Gulchehra Salimovna	
Elektron pullarni rivojlantirish yo'llari	636
Rustamov Maqsud Suvonqulovich, Egamberganov Mirzabek Odilbek o'g'li	
Загрязнение окружающей среды в Узбекистане: проблемы, причины и пути решения	644
Ишонкулова Феруза Асатовна, Шукуров Тимур Умидович	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tijorat banklarini transformatsiyalash modeli orqali takomillashtirish	649
Norov Akmal Ruzimamatovich, Norova Nozima Nabiyevena	
Land Tax Received From Individuals and its Share in the Budget of the Republic of Uzbekistan	656
Hakimov Feruz Khurshid ugli	
O'zbekistonda "yashil" iqtisodiyot va iqlim o'zgarishi bilan bog'liq xarajatlar tahlili.....	659
Isaxonova Ruxshona Muzaffar qizi, Sharapova Mashxura Azadovna	
Qurilish xizmatlari ma'lumotlar tizimini takomillashtirish imkoniyatlari.....	665
Nurfayziyev Zayniddin Boymurodovich, Nurfayziyev Elyor Zayniddinovich	
Ipotekali kreditlashni rivojlantirishning xorijiy davlatlar tajribasi va uni O'zbekistonda tatbiq etish yo'llari	670
Turdiyev Shaxriddin Erxonovich	
Suv resurslaridan foydalanishda xorij tajribalari	675
Berdiyev Anvar Abdivaliyevich	
Auditda yetarli va mos dalillarni to'plash tartibi	681
Meliyev Isroil Ismoilovich	
"Yashil" iqtisodiyot konsepsiyasining shakllanishi va rivojlanishi.....	686
Urunbayev Saparbek Samatovich	
Uy-joy fondini boshqarish samaradorligini oshirishning ustuvor yo'nalishlari.....	692
Xolmuradov Raxmatilla Ne'matillaevich	
O'zbekiston mahsulotlarining tashqi bozordagi raqobatbardoshligi xususiyatlari va onlayn platformalar.....	699
Baymuradov Shoxrux Maxmudovich	
Factors affecting investment attractiveness in the global investment landscape.....	704
Otaboev Akhmed Makhsudbek o'g'li, Juliana Juliana, Fazliddin Nasriddinov	

Xalqaro migratsiyaning O'zbekiston mehnat bozori va inson kapitaliga ta'siri.....	709
Tilabova Kumush Farhod qizi	
Анализ и оценка естественного освещения помещений образовательных учреждений.....	714
Пирмухамедова Шахноза	
Актуальные вопросы укрепления доверия населения к банковской системы Республики Узбекистан...	719
Рузибоева Нилуфар Тулкин кизи	
Методические подходы к формированию механизмов стратегического управления развитием химической отрасли.....	725
Бибутова Шахло Саъдуллаевна	
Iqtisodiyotni rivojlantirishda erkin iqtisodiy zonalarini tashkil etishning afzalliklari va muammolari	730
Axmedova Dilbar Buronovna	
Natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirishda sog'liqni saqlash muassasalarini moliyalashtirishning mohiyati.....	734
Ishmanova Diana Nurmamadovna	
Oziq-ovqat sanoatini tashkiliy-iqtisodiy jihatdan rivojlanti-rishning nazariy asoslari	737
Muxtorova Madina Azamat qizi	
Ipoteka kreditlari sohasidagi islohotlar va kelajakdagi istiqbollari	741
A'zamxo'jayeva Nihola Sulaymon qizi	
Sanoat ishlab chiqarish tizimining investitsion xususiyatlari	746
Yodgorova Xalima To'liqinovna	
Budjet ijrosini samarali ta'minlashda davlat xaridlarining ahamiyati.....	752
Sholdarov Dilshod Azimiddin o'g'li, Fayzullayeva Zilola Ravshanovna	
Aholi sog'ligi – milliy boylikning tarkibi va jamiyat taraqqiyotining muhim shartidir.....	763
Djumabayeva Shaira Xalillayevna	
Moliyaviy hisobotlarning xalqaro standartlari: hisob siyosati.....	769
Rizayev Nurbek Kodirovich, Mamatova Charos Shavkiddinovna	
Milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda investitsion muhitning o'рни	778
Valiyeva Sayyora Xushbaqovna	
Davlat ishtirokidagi korxonalarda korporativ ijtimoiy mas'uliyat ("Rossiya temir yo'llari" OAJ misolida).....	784
Xidirova Marg'uba Rustamovna, Saidqulov Avazbek Botirqul o'g'li	
Raqamli transformatsiyaning O'zbekistonning investitsion jozibadorligiga ta'siri	790
Saitkamolov Muxammadxo'ja Sobirxo'ja o'g'li, Markabayeva Jansaya Aybek qizi	

HUDUDIY EKSPORT SALOHIYATINI OSHIRISHNING MARKETING STRATEGIYASI

Jiyamuratov Rustam Nuridinovich

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti tayanch doktoranti

Annotatsiya: Marketing hududiy rivojlanish vositasi yoki hatto falsafasi sifatida o'tgan asrning 80-yillaridan boshlab hududlar tomonidan qo'llanila boshlandi. XX asrda bir tomondan, marketing ushbu hududdagi tovarlar va xizmatlarni xaridorlarning mavjud va potensial ehtiyojlarini hisobga olib ishlab chiqarishni tashkil etish, ikkinchi tomondan esa ishlab chiqarilgan mahsulotlarni ichki va tashqi bozorlarga sotishni tashkil etishga qaratilgan. Hozirda esa hududiy eksport bo'yicha marketing strategiyalarini ishlab chiqishni o'z ichiga olmoqda. Mazkur maqolada hududiy eksport salohiyatini oshirishning marketing strategiyalarining tarkibiy qismlari, hududiy eksport salohiyatini oshirish bo'yicha ilmiy tadqiqot ishlarining tahlili bayon qilingan.

Kalit so'zlar: hududiy marketing, marketing strategiyalari, hududning eksport salohiyati, imij marketing, infratuzilma marketingi, hududning imiji va jozibadorligi.

Abstract: Marketing as a tool or even a philosophy of regional development has been used by regions since the 80s of the last century. In the 20th century, on the one hand, marketing is aimed at organizing the production of goods and services in this area, taking into account the existing and potential needs of customers, and on the other hand, at organizing the sale of manufactured products to domestic and foreign markets. Currently, it includes the development of regional export marketing strategies. This article describes the components of marketing strategies for increasing regional export potential, the analysis of scientific research works on increasing regional export potential.

Key words: territorial marketing, marketing strategies, export potential of the territory, image marketing, infrastructure marketing, image and attractiveness of the territory.

Аннотация: Маркетинг как инструмент или даже философия регионального развития используется регионами с 80-х годов прошлого века. В XX веке маркетинг направлен, с одной стороны, на организацию производства товаров и услуг в этой сфере с учетом существующих и потенциальных потребностей покупателей, а с другой стороны, на организацию сбыта произведенной продукции внутренней и внешней рынки. В настоящее время это включает в себя разработку региональных стратегий экспортного маркетинга. В данной статье описаны составляющие маркетинговой стратегии повышения экспортного потенциала региона, проведен анализ научно-исследовательских работ по повышению экспортного потенциала региона.

Ключевые слова: территориальный маркетинг, маркетинговые стратегии, экспортный потенциал территории, имиджевый маркетинг, инфраструктурный маркетинг, имидж и привлекательность территории.

KIRISH

Mamlakatimizning eksport salohiyatini oshirish, eksportchi korxonalarni moliyaviy qo'llab-quvvatlash, milliy mahsulotlarning tashqi bozorlardagi raqobatbardoshligini oshirish, ayniqsa, har bir hududning eksport salohiyatini oshirishga alohida e'tibor berilmoqda. Bu borada O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 21-oktabrdagi "Eksport faoliyatini moliyaviy qo'llab-quvvatlashni yanada kengaytirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-6091-son Farmoni, 2021-yil 13-iyuldagi "Eksport faoliyatini moliyaviy qo'llab-quvvatlashni yanada kuchaytirish to'g'risida"gi PQ-5184-son qarori, 2021-yil 7-sentabrdagi "Eksportchi korxonalarni rag'batlantirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PF-6306-son Farmonlari qabul qilindi. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentabrdagi PF-158-son Farmoni bilan tasdiqlangan "O'zbekiston-2030" strategiyasida ham milliy iqtisodiyotning eksport salohiyatini oshirish maqsadi belgilangan. Jumladan, "O'zbekiston-2030" strategiyasining 55-maqsadiga ko'ra, "Milliy iqtisodiyotning eksport salohiyatini kuchaytirish va uning tarkibida qo'shilgan qiymati yuqori bo'lgan mahsulotlar ulushini keskin oshirish" maqsadi qo'yilgan. Mazkur

maqsad doirasida 2030-yilgacha erishiladigan ko'rsatkichlarga eksport hajmini 2 barobar oshirish va 45 milliard dollarga yetkazish, eksportchi korxonalar sonini 6,5 mingtadan 15 mingtaga yetkazish, eksport tarkibida tayyor va yarim tayyor mahsulotlar hajmini 3,3 barobar ko'paytirish, Yevropa davlatlariga GSP+ va boshqa tizimlari doirasida tayyor va texnologik mahsulotlar eksportini kengaytirish, xalqaro standartlar joriy qilingan korxonalar sonini 10 barobarga oshirish va ular sonini 5 mingtaga yetkazish, dunyoning 50 ta nufuzli brendlari bilan maxsus iqtisodiy zonalarni tashkil qilish, "Yangi O'zbekiston – raqobatbardosh mahsulotlar yurti" g'oyasi asosida milliy brendlarni xorijiy bozorlarga olib chiqadigan eksportchilarni har tomonlama qo'llab-quvvatlash kabilar kiritilgan.

Bundan ko'rinib turibdiki, milliy iqtisodiyotimizning tarkibiy qismi bo'lgan hududlarning eksport salohiyatini oshirish, nufuzli brendlar bilan maxsus iqtisodiy zonalarni tashkil etish muhim vazifalardan hisoblanadi. Bunda esa har bir hududning eksport salohiyatidan kelib chiqib marketing strategiyalarini ishlab chiqish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Hududning eksport salohiyatidan samarali foydalanish va rivojlantirishning dolzarbligi ortib borayotganligidan kelib chiqib, bu borada ilmiy tadqiqotlar ham jadal sur'atlar bilan olib borilmoqda. Aksariyat olib borilgan ilmiy ishlarida hududning eksport salohiyati hududning mavjud ishlab chiqarish resurslari va mahsulotlarini eksport qilish imkoniyatlari sifatida qaraladi. Marchenkova L.M., Ilyuxina I.B. ilmiy tadqiqot ishlarida hududning eksport salohiyati "korxonalar, tarmoqlar va umuman hudud iqtisodiyotining bozor munosabatlari, iqtisodiy rivojlanishning mavjud darajasida tashqi bozorlarda raqobatbardosh tovar va xizmatlarni sotish imkoniyatlari va eksportni tashkiliy-iqtisodiy qo'llab-quvvatlash tizimi" kabi omillar bilan bog'liqligini ta'kidlab o'tishgan^[13]. Gaponenko Yu.V. ilmiy izlanishlarida hududning eksport salohiyati tashqi bozorga mo'ljallangan raqobatbardosh mahsulotlar ishlab chiqarish va sotish imkoniyati bilan aniqlanadi degan fikrni ilgari so'rgan^[8]. Hududning eksport salohiyatini tahlil qilishda uning ierarxik tuzilishini hisobga olish kerak. Gaponenko Yu.V. hududning eksport salohiyatini uch darajada aniqlashni taklif etgan:

- birinchi darajada eksport qilinadigan mahsulotni ishlab chiqaruvchi korxonalar va uning ishlab chiqarish salohiyati;
- ikkinchi bosqichda mahsulotni sotish va sotishdan keyingi xizmat ko'rsatish tizimi;
- uchinchi bosqichda hududning tashqi iqtisodiy faoliyati kompleksi^[8].

Vasyutchenko I.N. ilmiy tadqiqotlarida hududning eksport salohiyati uchta komponent, ya'ni birinchi komponent – iqtisodiy tizim resurslarining yig'indisi, ikkinchisi – iqtisodiy tizimning jahon bozorida talab qilinadigan tovarlarni ishlab chiqarish imkoniyati, uchinchisi – eksport infratuzilmasini rivojlanish darajasi orqali aniqlanishini tadqiq qilgan^[7]. Vasyutchenko I.N. o'zining tadqiqotlaridan kelib chiqib, hududning eksport salohiyatining tarkibiy qismlari sifatida tashkiliy-boshqaruv, kadrlar, tabiiy resurs, bioiqlim, innovatsion, ishlab chiqarish va investitsiya salohiyati bilan bog'laydi^[7].

Pritkov R.M., Nemirova G.I. o'zlarining ilmiy ishlarida hududning eksport salohiyati resurs va xom ashyo, ishlab chiqarish, mehnat, moliyaviy, iste'molchi, infratuzilma, innovatsion va institutsional omillar asosida oshishini o'rganishgan^[16]. Svetkova G.S., Svetkova I.G. ilmiy ishlarida hududning eksport salohiyati hududning aholisi va ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishning umumiy natijasini aks ettiruvchi inson taraqqiyoti indeksi (HRI) bog'liq ekanligini tadqiq etishgan^[17].

Nikolaev M.A., Maxotaeva M.Yu. o'z tadqiqotlarida hududning eksport salohiyatini ikki komponent: birinchi komponent – eksport tovarlarini ishlab chiqarish uchun ishlab chiqarish quvvatlarining mavjudligi, ikkinchi komponent – mavjud ishlab chiqarish quvvatlaridan foydalangan holda eksport tovarlarini ishlab chiqarish bilan aniqlanishini o'rganishgan^[14].

Hududning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga qaratilgan marketing strategiyalari bo'yicha ham qator ilmiy ishlar bajarilmoqda. Jumladan, Avdeeva T.T., Ilyasova Ye.V. hududni rivojlantirishni strategik rejalashtirishda marketing yondashuvi konsepsiyalari bo'yicha o'z qarashlarini ilmiy izlanishlarida ilgari surgan^[4]. Tarasov P.S., Smirnova D.Sh. o'z tadqiqotlarida hudud marketingining uchta jihatiga e'tibor berish kerakligini ta'kidlaydi:

- 1) marketing hududlar ichidagi bozorga ta'sir qiladi va shakllantiradi;
- 2) marketing mahalliy ishlab chiqaruvchilarning ta'minoti va jamiyat ehtiyojlarini uyg'unlashtirish, shuningdek, raqobat ustunliklarini mustahkamlash maqsadida mahalliy va tashqi bozorlarga moslashadi.
- 3) ijtimoiy yo'naltirilgan marketing mahalliy aholining muammolarini aniqlaydi va hal qiladi, "davlat – biznes – mahalliy hokimiyat" munosabatlari tizimida samarali o'zaro munosabatlarni o'rnatadi, shuningdek,

jamiyat talablariga moslashadi ^[19].

Marketing bo'yicha yetakchi mutaxassis olim F.Kotlarning fikricha, hududni rivojlantirishning umumiy marketing strategiyalari quyidagilardan iborat ^[12]:

- turistlar va ishbilarmon mehmonlarni jalb qilish;
- biznesni boshqa joylardan jalb qilish;
- mavjud biznesni saqlab qolish va kengaytirish;
- kichik biznesni rivojlantirishni rag'batlantirish va yangi korxonalariga ko'maklashish;
- eksport hajmini va uchinchi tomon investitsiyalari oqimini oshirish;
- aholi sonining ko'payishi yoki aholi tarkibining o'zgarishi.

Ushbu strategiyalarning har biri uchun tegishli yo'nalish va uning vakillarini tashqi bozorlarga olib chiqishni ta'minlaydigan marketing strategiyasi shakllanishi mumkin.

F.Kotler o'zining hudud eksport salohiyatini oshirishda qo'llaniladigan marketing strategiyalari doirasida olib borgan ilmiy tadqiqot ishlarida amaldagi va potensial eksportchilarni aniqlash zarurligiga e'tibor qaratadi ^[12]. Mahsulotlarni tashqi bozorga olib chiqish uchun qo'shma branding muhimligini ta'kidlaydi va hududiy hokimiyatlar kompaniyalarga eksportni rivojlantirishga yordam berish uchun bajarishi mumkin bo'lgan o'nta funksiyani belgilab beradi:

1. Axborot provayderi – kompaniyalarga eksport bozorlari haqida ma'lumot berish;
2. Broker – kichik biznes uchun kontragentlar va distribyutorlarni qidirish;
3. Turtki bo'luvchi – mahalliy ishlab chiqaruvchilarni xorijiy vakolatxonalar va savdo ko'rgazmalari bilan birlashtirish;
4. Instruktor va maslahatchi – seminarlar va konferensiyalar, treninglar o'tkazish;
5. Moliyachi – kreditlash, imtiyozlar, kafolatlar;
6. Mezbon tomon – ko'rgazma va yarmarkalarni tashkil etish, xorijiy tadbirkorlarni qabul qilish;
7. Maqsadni belgilovchi – hududning yetakchi klasterlarini ilgari surish uchun maqsadli yo'naltirilganlik;
8. Promouter – savdo marketingi;
9. Ishlab chiquvchi – boshqa hududlar o'rtasidagi savdo aloqalarida transport markazi sifatida joyini rivojlantirish;
10. Yangi texnologiyalarni ishlab chiquvchi – hududda yangi texnologiyalarni sinovdan o'tkazish.

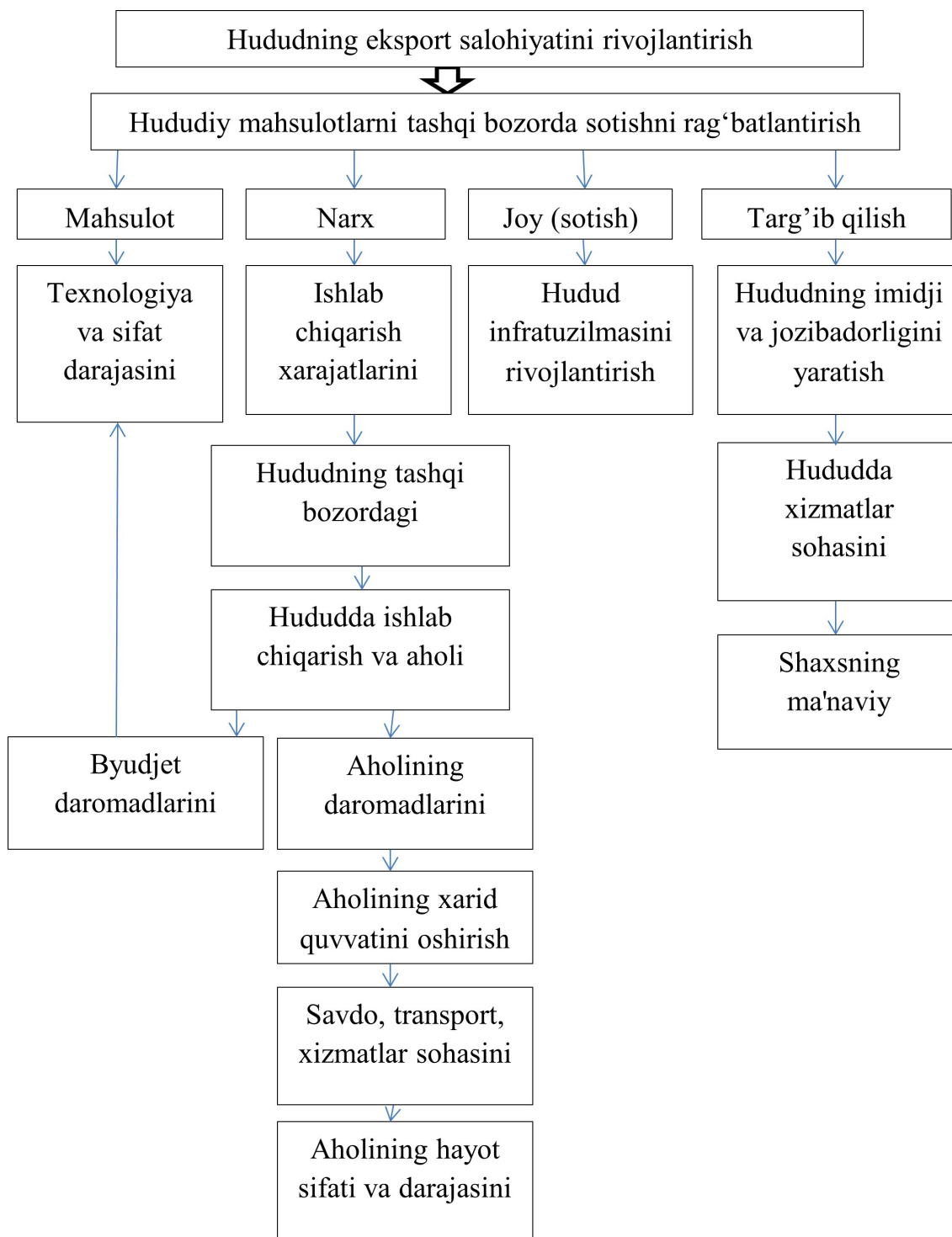
TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ilmiy maqolani yozishda hudud eksport salohiyatini oshirish bo'yicha ilmiy qarashlar analiz, sintez, mavhu-miy-mantiqiy tahlil va taqqoslash usulidan foydalanilgan holda yozilgan. Hududiy eksport salohiyatini oshirish-ni marketing strategiyalari bo'yicha ilmiy manbalar tizimli va qiyosiy tahlil, statistik tahlil usullaridan foydalanib o'rganilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekiston oxirgi 5-6-yil ichida jahon iqtisodiyotidagi mavqeini oshirishga erishdi. Ko'p jihatdan O'zbekis-tonning jahon hamjamiyatidagi o'rni iqtisodiy salohiyatiga, import va eksport imkoniyatlariga bog'liq. Bundan tashqari, so'nggi paytlarda O'zbekiston iqtisodiyotini rivojlantirishda tashqi savdoning roli va ayniqsa, uning eksport qismi doimiy ravishda oshib borayotganligi bilan ham tavsiflanadi. Mamlakat eksport salohiyatini oshirish, birinchidan, mamlakatning valyuta zaxirasini mustahkamlash va moliyaviy barqarorlikni ta'minlash uchun zarur bo'lgan xorijiy valyutaning asosiy manbai hisoblanadi. Ikkinchidan, tashqi savdoning erkinlashtiril-ganligi jahon bozorida talab yuqori bo'lgan to'qimachilik va tikuv-trikotaj tovarlari, ho'l meva-sabzavotlar ekspor-ting oshishiga, Yevropa davlatlariga GSP+ doirasida eksportning kengayishi olib kelmoqda.

Bu boradagi asosiy vazifalardan biri mamlakat hududlarining eksport salohiyatini oshirish hisoblanadi. O'zbekiston Respublikasining barcha hududlari o'zining xususiyatlaridan kelib chiqqan holda, eksport salohi-yatiga ega. Hududlarning eksport salohiyatini oshirishda hududlardagi eksportchilarni yangi bozorlarga chiqishi va eksport diversifikatsiyasiga qaratilgan marketing strategiyalarini ishlab chiqish muhim hisoblanadi.

1-rasm: Hudud eksport salohiyatini oshirishning marketing strategiyasi

XULOSA VA TAKLIFLAR

Hududiy eksport salohiyatini oshirishning marketing strategiyasi quyidagilarni hisobga olishi lozim:

1. Hududiy korxonalarining eksport mahsulotlari va ishlab chiqarish quvvatlarini, hududiy eksport salohiyatini oshirishda hududiy hokimiyat organlarini ham faoliyatiga e'tibor qaratish lozim. Hududiy hokimiyat organlarining bozorga taklif qiladigan hech narsasi yo'q. Chunki tovarlar ular tomonidan emas, balki xususiy korxonalar tomonidan ishlab chiqariladi. Shunga ko'ra, mahsulotlarni tashqi bozorga chiqarish jarayonida davlat organlari va biznesning hamkorligi hamda birgalikdagi harakatlarining ahamiyati ortib bormoqda.

2. Hududning o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda marketing strategiyalarini quyidagicha shakllantirish mumkin:
  - imij marketing – hududga tegishli bo'lgan tovarlar va ularni ishlab chiqaruvchilar bilan birlashtirish, shuningdek, ma'lum turdagi yuqori sifatli tovarlarni ularni ishlab chiqarish hududi bilan birlashtirish, birgalikda brendlash, tovarlarda hudud logotiplaridan foydalanish, tovarning ijobiy imijini shakllantirish.
  - infratuzilma marketingi – eksport faoliyati uchun infratuzilmani yaratishni nazarda tutadi (tashuvchilar, vositachilar, boshqa mamlakatlardagi vakolatxonalar, yuridik maslahat agentliklari va boshqalar).
  - jalb etish marketingi – eksport korxonalarini tomonidan tegishli hududlarda mahsulot sotishni tashkil etish.
  - shaxslar marketingi – korxonalar rahbarlari va etakchi mutaxassislarini o'z mahsulotlarini potensial xaridorlari bilan tanishtirish, biznes aloqalarini o'rnatish.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 21-oktabrdagi "Eksport faoliyatini moliyaviy qo'llab-quvvatlashni yanada kengaytirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-6091-son Farmoni.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 13-iyuldagi "Eksport faoliyatini moliyaviy qo'llab-quvvatlashni yanada kuchaytirish to'g'risida"gi PQ-5184-son qarori.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 7-sentabrdagi "Eksportchi korxonalarni rag'batlantirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-6306-son Farmoni.
4. Авдеева Т.Т., Ильясова Е.В. Маркетинговое обеспечение стратегического планирования местного развития // Вестник Томского государственного университета. –2009. –№ 328. –С. 111–115.
5. Бабкин А. В., Байков Е. А. Стратегическое планирование в^хода предприятий на зарубежные рынки в условиях новой экономической реальности // Научно-технические ведомости СПбГПУ. Экономические науки. –2017. –Т. 10, № 4. –С. 19-30.
6. Барабанов А.С. Вологда: маркетинг для развития территории. Развитие территориального маркетинга в регионе // Российское предпринимательство. 2009. № 5-2. С. 168–174.
7. Васютченко И.Н. Система показателей оценки экспортного потенциала региона // Региональная экономика: теория и практика. –2010. –№ 21 (156). –С. 40-46.
8. Гапоненко Ю.В. Уровень развития экспортного потенциала региона и методические аспекты его оценки // Вестник Волгоградского государственного университета. Сер. 10, Иннов. деят. 2013. № 2 (9) С. 16-20.
9. Думная Н. Н., Колодня Г. В., Юданов А. Ю. Средний бизнес и проблема: российского несырьевого экспорта // Мир новой экономики. 2015. –№ 3. –С. 66-74.
10. Kholmammatov Diyor Haqberdievich. Analysis of the Business Environment Created in Uzbekistan to Increase the Export Potential of Free Economic Zones. American Journal of Economics and Business Management. 133-140 pp.
11. Kholmammatov Diyor Haqberdievich. Ways to Expand the Export Geography of the Jizzakh Free Economic Zone. Central Asian Journal of Innovations on Tourism Management and Finance. 2022, 55-63 pp.
12. Котлер Ф., Асплунд К., Рейн И. и др. Маркетинг мест: привлечение инвестиций, предприятий, жителей и туристов в города, коммуны, регионы и страны Европы. – СПб.: Изд. "Стокгольмская школа экономики", 2005. – 376 с
13. Марченкова Л. М., Илюхина И. Б. Развитие экспортного потенциала российских регионов // Экономическая среда, 2013, № 4 (6). С. 133-138. [Электронный ресурс]: URL: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2013_en.pdf
14. Николаев М.А., Махотаева М.Ю. Формирование экспортного потенциала региона. "Экономика, право и управление". 6/2017 3-11 с.
15. Перунов С. Ю. методическое обеспечение оценки экспортного потенциала региона // 2014 Вестник Ростовского государственного экономического университета (РИНХ). № 1 (45). –С. 155-163.
16. Прытков Р.М., Немирова Г.И. Формирование и развитие экспортного потенциала региона // Вестник ОГУ № 13 (132) /декабрь 2011. –С. 387-393.
17. Цветкова Г. С., Цветкова И. Г. Республика Марий Эл в зеркале международных показателей // Вестник Марийского государственного университета. 2016. –Т. 2. № 3 92 (7). –С. 90-95.
18. Gouvea R. Reassessing export diversification strategies: a cross-country comparison / R. Gouvea, G. Vora // Modern Economy. 2015. Vol. 6. –P. 96-118.
19. Тарасов П.С., Смирнова Д.Ш. Интегральные показатели оценки эффективности территориального маркетинга // Вестник Астраханского государственного технического университета. Сер.: Экономика. 2012. № 2. С. 152–155.
20. Marble Falls Economic Development Branding and Marketing Strategy [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://angelouconomics.com/marblefallseconomy/Reports/Marketing_Strategy.pdf
21. The Broome County Plan For Sustainable Economic Development Marketing Strategy [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://www.thebcplan.com/bcplan/reports/Marketing_and_Branding_Strategy.pdf

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Jtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 3

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.